

ደንበ ተቋሙ ማንዮም

እቲ ሜዳ ኤርትራ ብ1981 ብህዝባዊ ግንባር ምስ ሸርክነት ህወሓት (TPLF) ዝተፈጸመ መጥቓዕቲ ነታ ዝነበረት ተሓኤ (ጀብሃ) ናብ ሱዳን ስለዝደፍእዎ ብሓደ ውድብ ተባሒቱ ክሳብ ነጻነት ኤርትራ እዩ ኸይዱ። ድሒሩ እውን ክሳብ ሎሚ ኤርትራ ብሓደ ጉጅለ ናይ ምልክነት ምሕደራ ዝነገሰሉ እዩ ዘሎ ።

እቶም ነዚ ስርዓት ኢሰያስ ዝቋወምዎ ዝነበሩን ዘለዉን መባዛሕትኦም እቶም ናይ ጀብሃ ድሕረ ባይታ ዘለዎም ክኾኑ ናይ ግድን ክኸውን፡ምክንያቱ እንተ ኢልና ንሶም ኣብ ሜዳ ኤርትራ ብቐረባ ኣካይዳኦምን ግዳይ ናይቲ ማህረምቲ ዝወረደም ስለዝኾኑ። እቲ ኣብ'ቲ እዋን ወይ ከባቢ 1981-1982 ዝነበረ ሃለዎት ተሓኤ ኣብ ሰለስተ ጉጅለታት ክፈናጩል እዩ ተራእዩ። እቲ ናይ ሰሜን ሓይሊ እንብሎ ኣብ'ቲ ግዜ ብዓብይላ ኢድሪስ ናይ ወተሃደራዊ ቤት ጽሕፈት ሓላፊ ዝነበረ ናብ ራሳይ ገጹ ተፈልዩ፤ እቲ ክንስጉም ኣለና ንእቶ(ሜዳ ዝሓዘና ሒና ኢሉ ሰግም እንብሎ ደግሓኤ ብበዓል ተወልደ ገብረስላሴ ዝምራሕ ተፈልዩ፤ እቲ ዝተረፈ ሓይሊ ብ ኣሕመድ ናስር ዝምራሕ ጉድለታትና ኣሪምና ንቐጽል ዝበለ እዩ ነይሩ ጽሚቅ ተዘክሮታት። መቐስ ታሪኽና ምፍንጫልን ውግእ- ሕድሕድ እንድዩ ክሳብ ሕጂ እናሰዓበና ዝኸይድ ዘሎ ስለዝኾነ ሎሚ ንዝኾነ ሰብ ንደንበ ተቋሙ ተኸታታሊ ምስ እንሓትት ልዕሊ 30 ውድባት ኣለዎ ዝብሉ ብዙሓት ክኾኑ ኢዮም።

እሞ እቲ ብዝሒ ውድባት ነቲ ብማዕዶ ዝከታተል ኣሰካፊ ምኪኑ ዝዝንጋዕ ኣይመስለንን፡ እቲ ስንፍ ዝብል እውን ክላእ ተስፋ ዮብሉን ኢሉ ዝርሕቕ ፣ ገለ እውን ነቲ ቐልሲ ከም ጽቡቕ ጸብሒ ተኸሲኑ እንጌራ ተሰንኪቱ ንዑ መኣዲ ተቐሪቡ ተባሂሎም ክጽውዑ ዝጽበዩ ብዙሓት ኣለዉ። ምስ ዕቤት ቐልሲ መስመራትን ፖለቲካዊ ርእይቶታትን እናተነጸሩን እናበርሁን ስለዝኸዱ ብፍላይ ኣብ መወዳእታ 90 ፍልልያት ናይተን ኣብ ኤርትራዊ ምሕዝነት ሓይልታት ዝተጠራነፋ (ግንባር) ዝመስረታ ልዕሊ 10 ውድባት ዝኾና ውድባትን፡ ሲዒቡ ኣብ 2005 ኣቢሉ ኤርትራዊ ዲሞክራሲያዊ ኪዳን ነቲ ጽላል ዘመሓየሻን ክሳብ ሎሚ እናበርሂ ዝኸደ ከይኑ ይስመዓኒ። እዚ ደንበ ተቋሙ ኣብ ሰለስተ መሰረታዊ ፍልልያት ዘለዎ እዩ ኢሉ ይኣምን፡ንሱ ድማ ነቲ ዝቐለሱዎ ስርዓት ኣስመራ (ኢሰያስ) ብፖለቲካዊ ርእይቶ ከመይ ይመዝንዎ። እቲ ካልኣይ ፍልልይ ድማ ድሕሪ ውዳቀት ሰርዓት ኤርትራ ብኸመይ ትመሓደር እዩ እቲ ፍልልይ።

ቅድሚያ ምቕጃል ከም መበገሲ ክኸነና ዝብሎ እዘን ውድባት ካብ 21 ዘይውሕዳ እየን ዝብል እምነት ኣለኒ።

* እቲ ቐዳማይ

እዘን ውድባት ሓደ ማዕረ ዝሓዘ ቕጽጊ ሓደ ሲሶ ናይ ተቐውሞ ንኩነታት ኤርትራን ሽግራቱን ክመዝኑ ከለዉ ክልተ ኤርትራ እዩ ዘሎ። ንሱ ድማ ከበሳን መታሕትን ፣ ክርስትያንን እስልምን እቲ ሓደ ነቲ ሓደ ማለት ኣብ ፖለቲካ ኤርትራ እቲ ክርስትያንን ከበሳውን ኩሉ እቲ ፖለቲካን ስልጣንን ጸጋ ሃገርን ገቢቶም እቲ ሓደ ወገን ወዲ ሃገር ክነሱ ዋላ ሓንቲ ግደ ዘይጻወት፣ ተዓዛባይ ቕንቑኡ ተደፊኑ፣ ተኣሲሪ ዝኸይድ ስለዝኸነ ፣ እቲ ቐልሲ ወይ ክንስዕሮ ነዚ ሓይሊ ወይድማ ብማዕረ እንዋስኣላ ሃገር ክትከውን ኣለዋ ድሕሪ ውዳቀት ስርዓት ኢሶያስ እዮም ዝብሉ።

* እቲ ካልኣይ

እዚ ጉጅለ 9 ብሄራት ኤርትራ ኢየን ዘለዋ ይብሉ ፣ንሕና እተን ዘለዋ ብሄራት ብሓደ ብሄረ ትግርኛ እንውጻዕ ዘለና ኢና ስለዚ ቐንዲ ጸላኢና እዚ እዩ። ንሕና እዘን ብሄራት ብማዕረ እንመሓደረሉ በብብሄርና ማለት ብሄራዊ ምሕደራ ዘለዋ ሃገር ክንምስርት ንደሊ፣ እንተዘየለ ንሕና ብመሰላ ርእሰ-ውሳኔ መሰረት ካብ ኤርትራ ክንግንጸል መሰል ኣለና ኢና ዝብሉ ክኸኑ እንከለዉ።

* እቲ ሳልሳይ

እዚ ጉጅለ ኣይፋልኩምን ኤርትራ ሓንቲ ሃገር እያ ፣እዚ ዘሎ ስርዓት ናይ ማንም ጉጅለ ተጠባቐይ ወይ ዝሓሊ ኣይኮነን። እዚ ንትግርኛ ዝዘረብ ፣ ሳሆ፣ ትግረ፣ ብሌን፣ ዓፋር ወዘተ ብማዕረ ዝጭፍጭፍ ጉጅለ ስርዓቱ እንበር ካልእ ዘየገድሶ ብማዕረ ንህዝቢ ኤርትራ ዝጭፍጭፍ ዘሎ እዩ።እዚ ስርዓት ምልኪ እዩ እቲ ጸገምና ሃይሞኖት ወይ ቕንቑ ኣይኮነን፣ ስለዚ ሽግርና ምልኪ ስለዝኸነ እንስዕሮ ድማ ኣብ ሓንቲ ኤርትራ ኣሚንና ፍትሕን ዲሞክራሲን ኣንጊስና ቐዋማዊ ምሕደራ ተኸቲልና ኩሉ ኤርትራዊ እንታይ ሃይማኖቱ፣ ቋንቋኡ፣ ካበይ ስድራ ቤት ተወሊዱ ብዘየገድስ ኩሉ ኤርትራ ኣብ ቐድሚያ ቐዋም ማዕረ እዩ ዝብል እዩ እምንቶ እዚ ሳልሳይ ጉጅለ።

ስለዚ እቶም መሰረታውያን ፍልልያት ከም ዘለዋ እናተፈልጠ ኣብ ቐልሲ ናይ ቐረባን ናይ ርሑቕን ምሕዝነት ስለዘድሊ ምስቲ ብተደጋጋሚ ዘጋንፈና ናይ ምፍንጫላት ጸገም ክንሰግሮ

እናተቻለስና ብትኹረት ነቲ ደንበ ተቋውሞ እናተኸታተልናን እናተሳተፍናዮን ናብቲ ናይ ኩላትና ዓወት ከነብጽቶ ኢደይ ኢድካ ንበል ይኣክል ብማዕዶ ማዕዶ ምጥምማት።

ተስፋይ ካሕሳይ